Congrestoespraak Alexander Pechtold 8 november 2008

Democraten,

De Amerikanen hebben een stap in hun geschiedenis gezet.

De uitzinnige vreugde van miljoenen was ontroerend.

Barack Obama geeft `the American Dream' eindelijk kleur.

Ik gun de Amerikanen van harte deze nieuwe president.

Het tij is gekeerd.

Hoop wint het van vrees.

Amerika was toe aan nieuw leiderschap.

Wij zijn toe aan een nieuw Amerika.

_ en overigens ook aan nieuw leiderschap_

We moeten cynisch vaststellen

dat 8 jaar Bush de Amerikanen inspireerde

tot deze grote sprong.

Een sprong over Hillary Clinton heen.

De emancipatie leek een stap over te slaan.

Maar de strijd om een vrouw als commander in chief

blijft onverkort van kracht

Obama wil ontspoorde verhoudingen herstellen.

Vastgelopen systemen doorbreken.

Vanuit een diep besef dat het zo niet langer gaat:

Gezagloos leiderschap.

Verziekte gezondheidszorg.

Kansloos onderwijs.

Verhypotheekte economie,

Energiepolitiek uit het fossiele tijdperk.

Gedegenereerde mensenrechten.

Een nieuw optimisme geeft hoop:

Op sluiting van Guatanamo Bay.

Erkenning van het Internationaal Strafhof.

Niet de strijd der continenten, maar de dialoog.

Hoop,

op een visie,

een doordacht plan voor Afghanistan.

Zonder Alleingang.

Met een serieus commitment van de wereld.

Zonder het geloof dat democratie uit de loop van een geweer groeit.

Een haperend NAVO-bondgenootschap moet weer op stoom komen.

Zonder z'n koude óórlogs-sentimenten.

Hoop,

op een positieve vonk in het kruidvat Midden Oosten.

En Kyoto wacht op een Amerikaanse handtekening.

De gekozen president erft een failliet land.

De kredietcrisis leverde hem een voorsprong op.

In de campagne heeft hij grote beloftes gedaan.

Die evenzoveel grote offers vragen.

Offers waarover beide kandidaten helaas krampachtig zwegen.

Obama's opgaven zijn nog een tandje groter dan de onze hier.

Op 28 september werd Nederland met de neus op de feiten gedrukt.

De Benelux-landen moesten Fortis redden,

Met 11 miljard.

En daarna ging het snel: 11 - 16,8 - 20 - 200... miljard!

Het veelkoppige, Amerikaanse gedrocht van vergiftigde leningen,

had zijn tentakels uitgestrekt tot ver over de oceaan.

Het was kort na de Algemene Beschouwingen.

Het kabinet serveerde een struisvogel-begroting

En verdedigde die op een hier en heden manier.

De punten op de horizon

-

visies, hervormingen, investeringen in onderwijs en innovatie -

waren verder weg dan ooit.

Alles leek verder weg dan ooit.

Terwijl waarschuwingen van Wellink, de Raad van State en Trichet

werden genegeerd.

"Alle indicatoren waren toch positief?"

"Het land stond er toch goed voor?"

We kregen het kabinet niet uit de papieren werkelijkheid,

Een werkelijkheid van kwartprocentpunten en puntenwolken.

"Iedereen in de plus,"

hoorden we, toen we bruinverbrand het zomerreces uit kwamen.

Een ware koopkracht hysterie.

Bos was ook toen al de held.

In die sfeer van optimisme kreeg ons onheil-voorspellend weerwerk

helaas de kritiek van oppositioneel gezeur.

Net als vorig jaar toen we voorstelden om tijdig bij te sturen.

Vanwege voortekenen van diezelfde crisis.

Die zich begin 2007 ook in Europa al had gemanifesteerd,

toen een Britse bank in de problemen kwam.

De kredietcrisis was een ver-van-hun-bed-show.

Ons land was "weerbaar", "kon tegen een stootje."

Ook met de kop boven het zand

werden wij overvallen door het mega-effect

van uit de hand gelopen lenen op de pof.

Lenen aan burgers, aan banken, aan iedereen.

Onder goedkeurend oog van een Amerikaanse overheid,

die zelf geen maat wist te houden.

En de teugels te ver liet vieren.

Zo verkeerde de 'pursuit of happiness',

op pijnlijke wijze in het tegendeel.

Ten koste van mensen individueel,

Ten koste van de Amerikaanse gemeenschap,

en uiteindelijk ten koste van de welvaart van iedereen.

De scheefgroei is niet alléén de schuld van

al-dan-niet-door-hebzucht-gedreven bankiers.

Natuurlijk, zij hadden belang bij de status quo.

Maar zij konden hun gang gaan.

Niemand legde hen een strobreed in de weg.

Scheefgroei is ook ontstaan door politici.

In de jaren `60 en `70 klonk het hosanna voor de sturende staat.

Alle heil werd van de overheid verwacht.

En toen dat niet kwam, werd de markt op de troon gezet.

Zonder inbedding.

Zonder afdoende regels en controle.

Met een doorgeschoten geloof in deregulering.

Van de ene dominantie in de andere.

De financiële crisis markeert de omslag.

De markt is gevloerd, de overheid treedt op.

De enig relevante valuta op dit moment is `vertrouwen'.

Dat stralen overheden nu meer uit dan de markt.

Hoe kijken we aan tegen de overheid?

De vraag is jammerlijk versmald tot: Ben je voor of ben je tegen?

Klassieke, maar achterhaalde tegenstelling.

Voor echte verandering moeten we ons bevrijden van vooroordelen.

Ook de overheid maakt zich namelijk vaak groter dan zij aan kan.

Maar een sterke markt zonder een sterke overheid

verlegt te gemakkelijk zijn grenzen.

Waar macht is, moet tegenmacht worden georganiseerd.

Bij uitstek een taak voor Democraten.

Het kabinet Balkenende doet wat ze moet doen.

Nationalisatie van Fortis en ABN leek onvermijdelijk.

De miljardeninjecties in ING en Aegon waren nodig,

om erger te voorkomen.

Slepend blijft het schimmenspel rond Fortis en ABN.

Het verdriet van België.

De vreugde van Bos.

Over de hoogte van de bij opbod met de Duitsers en Ieren tot stand gekomen

garantie voor spaartegoeden kun je steggelen.

Maar de VVD vloog hier écht uit de bocht.

Rutte wilde helemáál geen grens stellen.

Na de strijd om de "hardwerkende Nederlander",

nu een wedstrijdje met Bos om de gunst van de "kleine spaarder".

Dat valt toch niet te rijmen met Rutte's verzet tegen de overheid als geluksmachine?

De schrijnende verhalen van IJsland spaarders laten ook míj niet onberoerd.

Maar als Icesave failliet gaat,

Dan staat de overheid klaar met een hangmat van een ton.

Meer rente, meer risico?

Zó was het toch?

Het kabinet managet deze crisis `zeer bekwaam.'

Staatsinterventie is nodig.

Daaraan voorwaarden verbinden is prima.

Een vinger in de pap willen hebben, via overheidscommissarissen,

heel billijk.

"Goed gedaan, maar waak voor overmoed,"

zeg ik dít keer tegen Wouter Bos.

Vol ongeloof las ik zijn uitspraak: "De socialisten trekken Wall Street in."

Dat had hij "vol trots" gezien.

Zelfs Agnes Kant liet zich niet zo gaan.

Hoe dan ook: De Waal, Elverding en anderen die nu volgen,

Ze zitten er hopelijk niet als socialist of als christen-democraat,

maar als deskundige.

Zij krijgen nu een kijkje in de keuken,

Maar laten we niet vergeten dat commissaris Kok al in die keuken zat.

Staatsbemoeienis is noodzakelijk, maar tijdelijk.

De overheid als ondernemer is zelden een succes gebleken.

Dus Lodewijk, don't get too comfortable in that chair.

Staatsbankieren is niet de nieuwe norm.

Niet ónze nieuwe norm.

Er zijn gevaarlijke bij-effecten.

Zet concurrentie op achterstand.

Leidt tot risicomijdend gedrag.

Desastreus voor bedrijvigheid en innovatie.

Bankiers moeten weer saai zijn, wordt gezegd.

Saaiheid is niet mijn favoriete deugd,

ik snap de reactie

na alles wat er gebeurd is.

Maar de opvolgers van de avonturiers van Google,

en de opvolgers van de creatievellingen van TomTom,

moeten de weg naar de bank wel kunnen blijven vinden.

Als u begrijpt wat ik bedoel.

De oppositie in de Kamer pleit voor een parlementair onderzoek.

Bush en Paulson moesten nota bene twee keer op hun knieën naar het Congres.

Terwijl in onze parlementáire democratie Balkenende en Bos de Kamer TV lieten kijken.

Wij werden geconfronteerd met de vraag:

Hoe voer je oppositie in crisistijd?

Als Her Majesty's most loyal opposition ?

Door het kabinet ruimte te geven.

De oppositie van SP tot VVD gáf die ruimte,

om te handelen.

Nood breekt immers wet.

Maar voor mij kwam het keerpunt.

toen de coalitie elkáár geen ruimte meer gunde.

Crisismanagement bleek goed voor het land,

maar niet voor het CDA.

Toen de PvdA electoraal weer opkrabbelde

en ook Rotterdam nog naar Aboutaleb ging,

was de maat voor het CDA vol.

De crisis werd even secundair.

Balkenende moest een eigen katheder naast Wellink.

Van der Hoeven een eigen, maar lege regeling voor het MKB.

De Jager werd op zijn baas gezet.

Van Geel tot slot, die Bos met de staatsschuld inkaderde.

Ik hoop dat het CDA-congres vandaag in Utrecht

een punt zet achter zijn publiciteitscrisis

en openstaat voor een onderzoek naar de lessen van de financiële crisis.

Als de lessen getrokken zijn

en de staatsschuld onder controle blijft,

ontspringen volgende generaties de dans.

De crisis dwong tot daadkracht

Bij banken, bij Bush, bij Bos, bij de EU.

Het was een welkome wake up-call.

De aandacht verplaatst zich nu van crisis naar recessie.

Crisissfeer heeft het toneel veranderd.

Georgië, het Midden-Oosten, Zimbabwe leken opgelost.

Rellen in Gouda? _ Nooit meer wat van gehoord.

Maar het krediet heeft vooral andere crises op achterstand gezet.

Ik lees dat de voedselcrisis voorbij is _

En we rijden weer voor 1,25 de liter.

Hoe relatief blijken de zorgen over onze natuurlijke hulpbronnen.

Maar de geldcrisis heeft ónze prioriteiten niet omgegooid.

Wij agenderen vandaag duurzaamheid.

Net als in de jaren '70,

toen wij als eerste,

na de signalen van de Club van Rome,

de politíék verantwoordelijk maakten.

En ingesleten patronen wilden doorbreken.

Wíj hebben ons nooit hoeven forceren.

Wij hebben er geschiedenis in.

In 1971 riep Van Mierlo: "Eerlijk delen in een schoon land."

De nieuwe reclameslogan van collega Rutte: "GroenRéchts",

laten we - om meerdere redenen - dan ook graag aan hem.

Wij blijven op onze koers.

Nieuwsgierig naar de toekomst.

"Dwing de markt te investeren in duurzame energie."

De woorden van Jan Terlouw eerder vandaag.

Ik zeg het hem graag na.

Het kabinet reduceert de overheid tot speler

in plaats van spelbepaler,

Niet uit bescheidenheid, maar uit een gebrek aan ambitie.

Curieus dat juist hier de ongeleide marktwerking wordt gepredikt.

De moeder aller crises is het voortbestaan van moeder Aarde.

40 minuten zon geeft genoeg energie voor een heel jaar.

Transitie is nodig.

We hollen de aarde nu van binnen uit.

De klimaat en energiecrisis moet een revolutie worden.

Het moet niet soft, het moet hard.

De overheid:

Van convenant naar wet.

Van subsidie naar verplichting.

Van zigzag naar betrouwbaar.

Het moet niet uit de grond, het moet van boven.

De bron:

Van olie naar wind.

Van kolen naar zon.

Van gas naar water.

Duurzaam.

Het moet niet marginaal, het moet mainstream.

Het imago:

Van keuze naar noodzaak.

Van beperking naar kans.

Van geitenwol naar high tech.

Van consuminderen naar duurzame groei.

In dát licht is het tekenend en onverteerbaar

dat CDA en VVD kans roken

om geëngageerde organisaties

als Greenpeace en Milieudefensie

weg te zetten

als subsidievreters en milieuterroristen.

Met als handlanger...de Postcodeloterij!

Alarmfase rood voor de nuance.

Congres.

Ik kom toch weer op leiderschap.

Onze poldermonarchie geeft geen ruimte aan leiders.

Ze brengt ze dan ook maar mondjesmaat voort.

Maar leiderschap is nodig om de grote beweging te maken.

Energie-onafhankelijkheid als strategisch voordeel.

Energie-besparing als concurrentie-voordeel.

Energie-technologie als kennis-voordeel

Leiderschap ook, om te komen tot een Europees Verdrag voor Duurzame Energie.

Om niet te dubbelen, maar diversiteit te benutten.

Hoe lang moeten we nog wachten op de doorbraak?

West-Europa: wind.

Zuid-Europa: zon.

Noord-Europa: waterkracht.

En zolang kernenergie tot de transitie behoort,

niet weggestopt tegen elkaars grenzen,

maar verantwoord gezamenlijk.

En voor Nederland betekent dat:

Elke nieuwe waterkering of dijk is naast bescherming ook energiebron.

En windmolens. Niet een paar verspreid over honderden plekken.

Maar honderden geconcentreerd op een paar plekken.

Ook dáár een regierol voor de overheid.

De rijksoverheid.

En innovátie, vertrouwen op de vindingrijkheid van mensen.

Voor ons is de oplossing niet het tégenhouden van vooruitgang.

De oplossing ís vooruitgang.

De oplossing ís Europa.

De kredietcrisis trok zich van de apathie rond het Verdrag niets aan.

Voor een Verdrag komen mensen niet uit hun stoel.

Wél voor defensie, migratie, één buiten-Europees beleid en duurzame energie.

IJsland wil bij de EU.

Denemarken wil de euro.

De geesten rijp voor de grote sprong voorwaarts.

Omarm dus niet meteen het haalbare, zeg ik tegen het kabinet,

maar streef naar het meest wenselijke.

Een dwingende hand en overzicht ontbreken.

Europees toezicht is een must.

Laten we het ijzer smeden als het heet is.

Europa heeft meer dan ooit de kans te laten zien wat het waard is.

Ook als het om defensie gaat moeten we Europees blijven denken.

Voor de opvolger van de F16 koersen we al 10 jaar op de JSF.

Sukkelen we achter de voorkeur van de luchtmacht aan.

Begrijp me niet verkeerd.

Waarschijnlijk een prima vliegtuig.

Maar moet ik het nou echt meemaken

Dat de staatssecretaris de Europese industrie

Niet eens een paar maanden geeft om een alternatief te presenteren?

Ik neem aan dat we dit met de PvdA desnoods voor de Kerst afdwingen.

Congres,

u koopt geen straaljagers,

maar ik neem aan dat u de fractie hier volledig steunt.

Congres.

Over 8 maanden zijn de Europese verkiezingen.

Sophie wordt de eerste lijsttrekker in 14 jaar die zetels gaat winnen.

Ze is nu al de bekendste van haar 27 collega's.

Ziet u het rijtje straks voor zich?

Hans "Guantanamo kan best" van Baalen.

Jacques "Europa van ons erf af" Monasch en

Wim "Turkije ammenooitniet" van de Camp.

Dan weet ik het wel.

Passie. Gedrevenheid.

Zij ziet het tenminste niet als een part-time baan.

Liberalisering. Economie.

Zij geeft marktwerking verantwoorde kaders.

Mensenrechten. Privacy.

En de homo's zijn in haar armen veilig.

Sinds Rotterdam, sinds april hebben we onze eigen agenda verder vorm gegeven.

Ik sprak toen over het werken langs drie lijnen.

Tegen extremisme en populisme.

Als vrijzinnig alternatief voor een moraliserend kabinet.

En een eigen agenda van hervormen en innoveren.

Want wij zien oppositie voeren niet als ongenuanceerd hakken.

Van links tot rechts kwamen er al vele moties van wantrouwen

Maar samen met de SGP zijn wij enige die er geen één steunde.

Of het nou gaat om Huizinga met haar OV-chip,

Of Vogelaar met haar SS Rotterdam,

Zwak is geen reden voor een motie van wantrouwen

Zwak is een probleem voor hun politieke leiders.

In plaats van wantrouwen bieden wij liever een alternatief.

Bijvoorbeeld met onze eigen arbeidscommissie Bakker.

En blijven wij hameren op structurele hervorming:

zoals het verhogen van de AOW-leeftijd,

het moderniseren van het ambtenarenrecht,

het vlottrekken van de woningmarkt.

Met een nieuwe mix van aftrek, subsidie en overdrachtsbelasting

En ja, daar hoort de hypotheekrenteaftrek ook bij.

Niet altijd even populair,

Wel doordacht en noodzakelijk.

Steun voor deze plannen is minimaal.

Helaas is het CDA twee jaar geleden in winterslaap gegaan.

Ze hebben de ogen gesloten voor hervorming.

Met een recessie voor de deur is Nederland daardoor onnodig kwetsbaar.

Ook in deze weken van begrotingsbehandelingen zijn we onderscheidend.

De alleenstaanden.

Wij hebben dit onderwerp van Louise Groenman geactualiseerd.

Van Geel's reactie was even onbeholpen als onbenullig.

Hij zag het probleem niet, hij ziet de alleenstaanden niet.

De inmiddels 2,5 miljoen alleenstaanden wel.

Ze komen in geen nota voor.

Maar komen er wel het slechtst af.

Bij de laagste inkomensgroepen helemaal.

Die kregen deze week ook nog eens te horen,

dat staatssecretaris Albayrak zwaar op de rechtsbijstand wil bezuinigen.

Ik hoorde mijzelf in de interruptie microfoon zeggen:

"U pakt de mensen met de laagste inkomens."

Ongenuanceerd.

Maar diep uit mijn hart.

Het recht op een vrije gang naar de rechter

staat in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Dit raakt aan onze beschaving.

Ook geen alleenstaanden in de herschreven Gezinsnota van minister Rouvoet.

U weet wel: meer kinderen, en wat vroeger graag, beter opvoeden,

en vooral minder scheiden.

Houdt u 15 mei ook vrij in uw agenda? De dag van het gezin!

Wij zetten de alleenstaande niet tegenover het gezin.

Wij willen leefvorm-neutraal beleid.

Fatma zal de handschoen oppakken.

Met een vrijzinnig alternatief.

Aandacht voor kinderopvang.

Arrangementen met werkgevers.

En aandacht waar het echt om moet gaan:

Wachtlijsten in de jeugdzorg.

Onder Rouvoet zelfs gestegen.

Wat er bij mij deze weken niet in gaat,

is dat waterschappen en provincies bij Icesave achter smeltende miljóénen aangaan.

Zijn er écht provincies met tientallen miljoenen op de bank?

Terwijl de jeugdzorg nu al jaren aan hen is toevertrouwd?

Ik ken uw gevoeligheid over de toekomst van de provincie,

Maar provincies met opgezwollen reserves

En Commissarissen die door de bijbanen het noodlijdende ziekenhuis niet meer zien.

Ik kan het niet uitleggen.

Zullen we na de waterschapsverkiezingen toch nog eens praten over een bestuurlijke heroriëntatie van deze twee andere overheden?

Congres.

Ieder huishouden kreeg deze week een brief van de overheid.

Van Volksgezondheid.

Dat is snel, dacht ik.

Geregistreerde orgaandonatie wordt vakkundig opgepakt.

Helaas.

Het bleek weer een ander registratiesysteem.

Van de patiëntdossiers.

Nog niet doordacht,

Nog niet in wetgeving verankerd.

Een medisch dossier... nog niet ontdaan van kinderziektes!

Mijn mailbox loopt vol met verontruste vragen.

Vooralsnog ga ik toch maar bezwaar maken.

Ik had liever in deze envelop ook een donorformulier gevonden.

Een jaar na bizarre debatten over het ethisch karakter van de grote donorshow.

Staat Den Haag nog steeds pijnlijk in haar hemd.

En is Jan Terlouw's voorstel om actief donoren te gaan registreren achteloos terzijde geschoven.

Nederlanders op een Belgische lijst vind ik onwenselijk.

Nederlanders op weg naar China voor een nier vind ik pervers.

Congres.

Duurzaam. Duurzaam, lijkt ook ons herstel

In april constateerden we ook, dat ons geluid weerklank vond.

Het afgelopen half jaar is dat gevoel geconsolideerd.

Nog steeds koester ik de wekelijks stijgende ledenaantallen.

Meer dan de virtuele zetels.

10 tot 15 zetels voor D66 zou prachtig zijn,

maar er zijn er 76 in de Kamer nodig om Nederland weer ambitie te geven.

Wij werken aan een agenda voor ambitie.

Ik pleit voor een aanvalsplan voor het onderwijs.

Ik pleit voor een aanvalsplan voor energie en klimaat.

Ik pleit voor een economisch duurzaam alternatief.

Over partij- en landsgrenzen heen.

Stilstand is desastreus voor de toekomst van nieuwe generaties.

Jullie enthousiasme werkt aanstekelijk.

Voor Boris, Fatma en mij.

Ook voor Hans en Gerard.

De Jonge Democraten,

en ook voor al die raadsleden die soms in hun eentje ons geluid overeind houden.

En al die honderden nieuwe leden die daar op af zijn gekomen.

Deze maand in het heringedeelde Bloemendaal pakken we de eerste zetels.

Hou ons de komende tijd scherp.

En help ons om - samen met Sophie - haar fractie net zo groot als die in Den Haag te maken.